

Бүгү чурттарның пролетарийлары, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 24 (10009)

1976 чылдың январь 30, пятница

1925 чылда
үлөөлөттүгөн

Өртөө
2 кеп.

АМЫДЫРАЛДЫҢ СОВЕТ ХЕВИРИ

Бөгүн бистиң салууластуң ийги арнында «Ийи делегей: ийи аңгы амыдырал» деп рубриканың адаанда болун материалдар парлаттыңар. Совет Завелиниң аны-дунма улустарының материалдыг амыдыралының болгаш культуразының деңгелин бедидер дээр Коммунисттик партияның база Совет чазактың боттандырып турар хемчеглерин көргүсөн материалдар-биле чөргөшүрүп капиталисттик чурттап турарының дугайында дымдадылар база кирген. Ылаңгыя янзы-бүрү чылдагааннарның уруундан, чижээлээрге, буржуаз пропаганданың хол-мөгизин алыскаш, Совет Завелиниң даштыкыжа үнүп чоруткан кижилерин «чечектеп турар» капитализм деп чүве херек кырында чогу-на нандыгыл дээрин наара-биле көргөн болгаш капиталисттик делегей-де кинжиктиң нандыг-даа эргезиниң чоң бооп турарына таар-зынмай, бедид чедип кээрин бижээр делегери — социалисттик ийитилелдин, амыдыралдың совет хевириниң амычыл чоң-нарга кайы хире магалыг кешик бооп турарын бадытлап турар.

Амыдыралдың совет хевир хей талалыг. Ол дээрге социалисттик Төрзөн чуртууң хамаарышпас чоруун камгалаары, улустарың акы-дунма найыралын бымылгаары болгаш пролетарий интернационализмге шыңчы чорук-тур. Улуг Ленинниң, Октябрь революциясының биске тысып бергени аас-кеминтиг амыдыралды улам маңдайыл хажмудери чүгле боттарыыстан, Төрзөн чуртуустан камгалап болгаш экономика күчүзүн бымылгаар дээр бердинген күш-ажылыыстан хамаарыңар.

Социализм — ийжи төрөлгөтөннүң төгүзүндө күш-ажылды эң-не үнөпөл билер ийитиле. Оң күш болгаш угаан-даа ажылын кылып турар нежигунери күш-ажылды боттарының амыдыралының чарылбас кезээ кылдыр көрүп чакчыга берген. Аныгылыг шалыпчы, амыдырал-чурттагалары төлөп-тур мурнакчылары республиканың кайы-даа районундан чүс-чүзү-биле адап болот. Оларны эң төргүнери орден-хавыла-биле шаңнадып, чоңунга мактадып чоруур. Чер-чер Совет-териниң депутаттары болгаш партия райкомдарының нежигунеринге соңгуткан хей саныг бөдүүн ийчилеривис — нолхоочулар, амычыннар, специалистер ол бедик чөдү-редди кызыманың күш-ажылы, телептик чоруу-биле бедик алганнар. Тываның партия организациязының өмүзүсүндө СЭКП-нің XXV съездиниң амычылдыг киржир делегеттер Кызылда № 48 туудуг эргелелиниң амычылды А. И. Ельшова, Чөөн-Хемчик районда СЭКП-нің XXII съезди аттыг совхоз-тун директору, Ада-чурттуң Улуг дайынының киржикчи Т. Н. Пичен-оол болгаш оон-даа өскер боттарының медерел-дик күш-ажылы, бедик моральдык мезүү-биле өскерлерге үлгөр-чикер болуп чоруурлар.

Эки чиктериниң хейнү көргүзүп болур. Ындыг болжолон амычылдан оспасыраар, ийитиниң өңчүзүң камгалаа, маң-гысталаң чик амыдыралыңа чүткүр, күрүнүң болгаш хей-ийитиниң көрүм-чуртунуң үрээр, прогудулар, эвэштиң ийгаш, хейнү алын дээр чоруктан бисте чоң деп болбас. Оң аңгыда арагалар, өрлөңнөр, хуу өңчүзүр, бюрократыг болгаш хол-мөг тарадыр дээр чиктерин эргиниң артыш-кынылары ийи-чакчыс кижилерин талашындан база нөсүп ийгилээр. Ындыг чүүлдер амыдыралдың совет хевиринге канчап-даа дүшүсө.

Совет Конституцияны тысып бергени амылдаар, өөр-ени болгаш дыштарын эргелери шуптуус амылдаар турар бис. Ол дээрге совет хамааты кинжиктиң шыңал-ла бүрүн болгаш хөсүг эргези-дир. Ынчаарга ол эргелерден аңгыда Төрзөн чуртууластуң, күрүнөстиң, партия болгаш чазаксыз-тыг, бүгү чөвүлелдин мурнуна ыдынтгы хүлээлгелеривис база бар болгай. Ону хамааты кини бүрүзү нажан-даа утуп болбас.

Ол хүлээлгелеривистиң эң чугулазы — кини бүрүзүң бөдүнүң харыялап турар уластуңа эң сеткилдиг амылдаар-ы, планың оңалдаларын доктаамал күөсүдери болот. Оңу беш чыл талазы-биле партия ТН-ның төлөвилелинде чурттуг экономикалык хажмудериниң, чоңуң чаагай чоруун бедидери-ниң улуг сорулгаларың чедикшиңиң боттарыны совет ки-жилериниң күженишиңиң болгаш шыңарлыг күш-ажылы-дан хамаарыңар деп айткан. Төлөвиледиң канча-биле чугула-лап көрүп турар амы үеде чер-черде партия, совет ор-ганнар болгаш хей-ийити организацилары оңу беш чылдың өндүрүлүг сорулгаларын пропагандалап тургаш, оларын долу күөсүттерини, боттарыыстың материалдыг амыдыралы-выстың, культуруг деңгелинстиң бедик чүгө эки шы-нардыг чогадычыс амычылдан хамаарыңар дээрин кини бүрүзүңе тайылырлар хүлээлгелер.

Күш-ажылды хундулөп көрү — совет киниңиң онзагы шы-нары. 1976 чылда Бүгү-завелиниң социалисттик чарыгын калбартып дугайында СЭКП ТН-ның, ССРЗ-ның Министрлер Чөвүлелиниң, ВЦСПС-тиң болгаш ВЛКСМ ТН-ның доктаалы Тываның амычыл чоңнарының күш-ажылды болгаш политик-тиг чаа көдүрүлүшкүнү бөдүрүгэн болгаш партияның XXV съездинде утуктуур чарышты улам калбарткан.

Чер-черде партия, совет болгаш амычыл-агый органның амычыл чоңнарының социалисттик чарыгын улам калбартып, ханылаптышкан, бүгү күштү болгаш энергияны оңу беш чылдың баштайгы чылыңгы планың оңалдаларын, бедик-кен хүлээлгелерин амыр күөсүдериңче мобилизастар хү-дээлгелер.

БЕДИК ХҮЛЭЭЛГЕЛЕР

«1976—1980 чылдарда ССРЗ-ның улус ажыл-агый хажмудериниң кол утганышкыны» деп партияның XXV съездинде СЭКП ТН-ның төлөвиле-лиг дегин, «УТГА 25 чы-лы» совхозтун Арыскан салбырының азыл-ишчиле-ри бедиктен социалисттик хүлээлгелерин алган. Сут-баралы фермазы бир инеке-с оозаштыр 1600 кг сүтүг ооза, 100 башка оозаштыр 82 башка камгалап элэр хүлээлгелер алгаш, соци-

алист чарышка «Найрал» совхозтун Кара-Таз сут-ба-раан фермазын кылгарткан. Совхозтун малчынары-дан Төрө Хунам, Тулуш Лайлап 100 хойдан-на 90 хураганын камгалап, бир хойдан-на 3 кг дүктү кыр-гын ап, кини бүрүзү 10 тонна сөгенин, 2 тонна бу-дук-бүрүнү, 10 тонна кур-гак алектү болуп, кызымак амылдаарын хүлээлгенер.

Б. ХУРАГАНДЫ.
Улуг-Хем район.

СЭКП-нің XXV съездинде уткүштүр!

ТУДУГЖУЛАР ЧАРЫЖЫ

Чокта чаа Ак-Довурактын туудугжуларының мергежил азы-биле маргылдазын болуу эртен Аңаа үш-үш кылдыр комплектилер дашчылар эве-нолары кырышкан.

Эртегиңиң тос шақта төм-дүг чүдүргөн баштайгы маши-на-даа келген. Ажыл хайнык-кав. Кини бүрүзү бөдүнүң авазыгырын, ажылга мерге-жээнин, кылган ажылының үр-түңгөлдүн өскерлерде дээр кылдыр көргүзөр сору-галды амылдаар.

Чидег демселид түннели-де беш эвенодан бири черин «Кызыл туудугу» чер амы-дары кылдыр эргелелинде Алексей Востушевкога башта-кан бөдүү алган. Оларын кылган ажылы жөри «конту-гик» деп үнөөлө.

Ийги черин № 42 туудуг эргелелиниң дашчылары (уудурукчуу Сидда Луидуп), үшүкүш Шиким Ишминин бригадалары элөөнөр.

Тилекчилер өртөктүг белек-тер-биле шаптанганыр.

Н. ЧЕМЕЗОВ.

ДАГЖЫЛАРНЫҢ ШАЛЫПЧЫ ИЖИ

Бистиң Төрзөн чуртууластуң болгаш бүгү планетаның амы-дыралыга төгүлүг болушкун болуу СЭКП-нің XXV съезди-нин бөдүзүндө совет кини бүрүзү болгаш күш-ажылды коллектив бүрүзү кылган ажылдарының түннелдерин хүн бүрү үндүрүп, төрзөн партия-зының съездинде күш-ажыл-ды белектеринг жүрүзүр дээр улам хайнышкыныг амылдап турар.

Каа-Хемниң хөмүр-даш раз-резиниң Чадаана участогу онту беш чылдың бири чы-лыңы баштайгы хүнеринден эргелеш-зе эң базынарны кылып элөөн.

«1976—1980 чылдарда

СЭРЗ-нин улус ажыл-агыйн хажмудериниң кол угааныш-кыны» деп партияның XXV съездинде СЭКП ТН-ның төлөвилелин чугаалашкан, бисте профессионал, бригада-лар, участоттар, цехтер, эки-палаттар аайы-биле база ту-дуста бедик хүлээлгелерин ал-ган — деп, Каа-Хем хөмүр-даш разрезиниң директорун Чадаана участогуң талазы-биле оракачысы Сергей Ки-санович Сойнов чугаалады.

Ичкантш январада бистиң коллектив бүдүн чартык норма-ны хуусаа бетинде күөсүттү. А Бүгү-завели социалисттик чары-гының дугайында СЭКП ТН-ның, ССРЗ-ның Министр-

лер Чөвүлелиниң, ВЦСПС-тиң болгаш ВЛКСМ ТН-ның док-таалыг хары кылдыр СЭКП-нің XXV съездинин айттынар хүнүнө бедир бистиң дагыжылары биске кыра-талың планын бүрүн күөс-түп, 50 000 тонна «кара ал-дыны» бөриң хүлээлген, 123 хүнерде каш дакпыр күж-енишкениг амылдап турар.

Партияның съездинде ал-дар болдурган күш-ажылды элечтиңиң шалыпчылары — хөмүр-даш экскаваторунун ма-шини Александр Галкин чы-ла.

С. НЫЗЫЛ-ОП.

ЧУРУНТА: участоткун мурнакчы чылаачы Николай Ильяч ВОЛОВИЧ ажыл үезинде болгаш хөмүр-даш назар эки-саватар.

В. СЕМЕНОВИЧНИҢ ФОТОЗУ.

КҮЖЕНИИШКИНИҢ АЖЫЛДААР

Язы. Салбырада бажылаан чактыс автомашына шагды үрлөткен. Кадарчылар мал чөм, олар чүдү дээр машина дилеп, совхоз төгүлө кире, хонук-хонук-биле айттыгыш шип-писел чадып турар. А салбыр эргелелин Ток Ооржак, ил-да специалистер машина чо-гушта сыйлап алган малчынар кезедейи, суурда олуруп турар.

Совхозта ажылдаар ужура-луг 22 автомашыналардан бө хү-нерде чүгө 5 машина амылдап турар. Хөндөлгө малчынар-ның ортуулаа зооветеринария амыл-булуң сетпигинизинде мичтага бедир чорууаи келген.

Совхозтун специалистер малчынарың ховар азыла-ры. Олар чөптөстериң чайла-дыры-биле чөтүр хөмчөглерин дый албайн турар. Бижи-тиг-Хая салбырында харык улуу-биле база өт чөдөшпө-дө 4 кодап шээр малды кы-рыр дүк. Баштай кырыр бис кодаптың Акса-Барлык сав-бырыла кымыл-лаа кылаа-рамда эвөс коңдурган. Сов-хозтун салбырында мал че-винге камнала чок, оңу кайы-хамзан чокка төтөчлээр чорук-тар бар.

Райондун амычыл-агыйлары-нда мал эвээр санитар пункт-тары бө чымыл тургусулаан. Оларның ажылы дык чөтөс. Чамдык пункттарда зарык эвөс, а амыл-баксыраан мал-дарын амылап турар. Ажыл-агыйларда чаш мал төлүүнү то-доткай үчөт-өтөдүн мичтага дээр тургусулап, хураганларын дугаарлавын турар.

Ажыл-агыйларың чамдык кадарчыларында сакмашкы-тар ам-даа чөдөшпөс. Ол ыккан кадарчыларда фоновары, ке-росин, мал чөмгөр өңгөччүлөр чөдөшпөй турар. «Барлык», «Хемчик» совхозтарың кадар-чылары, сакмашкытары тускай кептер-биле хандырттымаан. Малчынарда райондун авто-вадалары алы-агы-биле бар-байн турар.

Совхозтарың фермаларында байдал таара-ла бергедөшкөн-дөгө талары турар. «Бар-лык», «Шекпээр» совхозтарың фермаларында — нормостер төгүлөс. Эң дүрүлгөң байдал «Барлык» совхозтун төүлө-Адыр-Мажалык фермазыла тургустулаан. Мичта барык 15 кире инек арым-баксыраан, фер-

мамын кайлаалары соок. Инек-терин чымыл сут-биле суттар-байн, кара сутке сүрүп каар. Фермада шагжалар чоңудат сипениң даяа черке төп берип турар. Совхозтун сут-баран фермаларыда хүнүн-не 200 кг сүт күдүлүп турар.

«Шекпээр» совхозтун Суг-Кажан фермазында бызаалар адынга малга бээр ужура-луг пресстер хаван саванын доңе, уей мал чөмө үндүр экин турар. Фермаларда тускай ра-цион тургустулаан.

СЭКП райкомунун бюрозу айттыганын чөптөстериң дары чайладыр, кыштагалаашкыне бүгү күштү салып, малдык тус-кай эртеменгелер, амычыл-агый-ларда харыскагалыг партия, совет амычыл-агыйлары тус-тус кодаптарга бажылаар, көдө-ге шөф дуудуш көргүзөр, мал-чылар ортуулаа масса-поли-тиктинг амылап күштөдүрүп, оларны амычыл-агыйларда зымык күөсүлгөйиң таттырар талазы-биле доктаалы хүлээп алган.

Х. МОНГУШ,
«Шының» корр.

БИСТИҢ

ЧУРТУВУСТА

ЧЕБОКСАРЫ. Чувашия-ның амыл-агыйларында ян-варь 28-те мал кыштага-дымыкының массалы-биле ханып эгелээ. Ында 3000 ажыг улусту контроллар — мал ажылының специ-алистери, а оа ыккан кодээ Советтер депутаттары, профсоюз база комсомол организациларының төлө-дөкчөлөрү киржип турар. Улусту контроллар ботти-риниң түннелдерин чуга-лажыры-биле фермалар кол-лективтеринге, кохостар баштаар чөптөстериң болгаш совхозтар дирекцияларыңа чорудар.

КУРСК. Ында бө чылдың хову ажылдарыга хура-ла-мыр кылдыр он муң механиз-маторларын белектер турар. Оларның түшкүлүгү — бө-дөстү төгүлүг ажылың аңгызының төгөзөлөкчү. Янврь 28-те хоорайың бү-дүрүлө чөптөстериң белек-кел кинээдери эгелээ. Оң аңгыла тускай өрөөлгө чөптөстериң төп курстары база тургусулаан. Хоорай чурттуг механизаторларныг дууду-биле оларныг шөф-төп турар амычыл-агыйла-рыга агрэгаторың ийи элеч-биле амычыл-агыйларга чорудар.

ДУШАНБЕ. Республика-ның «Билет» ийитилелиниң пропагандистери Тад-жикстанниң дагыл көдээ районларында СЭКП ТН-ның партияның XXV съез-динде төлөвилелиниң дугайында дык хей лекцияны номчаныр. Амы үеде 30 муң агытталар, политик-форматорлар, пропаганда-стер болгаш актоттар ол документни республиканың амычыл чоңнарың өө-рөдөргө дуудулап турар.

ВУЛКАНЭШТИ. (Молдав ССР). «Чумай» дээр завод-совхозта январь 28-тен эг-дөң 29 политикка амы-дай берген. Оларны партия организацизы амычыл-агый бүгү бөдүрүлөгө участоттарында тургускан. Оларны сорулгалы — СЭКП ТН-ның партияның XXV съездинде «1976—1980 чылдарда ССРЗ-ның улус ажыл-агыйн хажмудериниң кол угаанышкыны» деп төлөвилелин ханыма-биле өөргөшүрүгө кини бүрүзү-ге дуудулап болур.

НОРИЛЬСК. Байкал-Амур дөмбө-оруну гудуу ту-рар деңсээр-биле аял азырар өстүрөр талазы-биле дык таарымчалыг болу бээр. Кы-дык «Соңгу чүткүң кодээ ажыл-агыйың эрте-шөп-чөдөшпө институтуң эрте-менгелери ол коок-ханын-тайга-сын чөптөстериң аял оңаларың көрүп, шипчиз-заның соода ылыг тү-ннелди кылгартың. Амы үе-де «бө чүс чылдың кол ту-дунуң» деңсээринде 100 муң кире азырар аян бар. Көмүр үеде оларныг саныг дым көүдөлдөп болур.

(СЭТА).

УЖУДУУШКУНДА

СЕС СПУТНИК

1976 чылдың январь 28-те Совет Завелиниң чериң «Кос-мос-791», «Космос-792», «Космос-793», «Космос-794», «Космос-795», «Космос-796», «Космос-797», «Космос-798» деп кылмаал спутниктер санып үндүргөн. Сес спут-никтерин шуптууң чактыс чөдөшкөн ракета-биле санып үндүргөн.

Спутниктерде тургускан аппаратура — чоңумалыг амычыл-агыйлар турар. Башкарма-га-саныла — төв келген ме-дээлери амылдап кымыл турар.

(СЭТА).

ТЕХНИКАНЫ БЕДИК БҮДҮРҮКЧҮЛҮГ АЖЫЛААР

«Сельхозтехниканың» республика каттыжышкынының партия-ажыл-агый активинден

«Сельхозтехниканың» респу-блика каттыжышкынының кол-лектив СЭКП-нің XXIV съез-динде шипчизилер амыр-ралга боттандырышкан, эвөс амычылды кылып чоруткан. Эрткен беш чылда агрономия албаны ажиттыгын, техниктиг сөмүлгө пункттарын калбар-ган, каттыжышкыны чамдык барааннарың хөргөлтөргө бөдү чөдөшүрүп турар алган.

Коллективтиг амыл эки-житкен чорук тоску беш чылда продукция бөдүрүлгө бол-гаш сайгарының оңалдалары хуусаа бетинде күөсүл-дүргөн берген. Ылаңгыя мета-лизастаттыг амылдаар кон-чүт дүргө хөргөжөн. Бө чөд-дүшкүнери-биле чөргөшүр-түрүлгөң экономика-ныг амыл улагаткан. Күп-ажылдыг бөдүрүкчүлүг авто-транспортка 26 хуу, эгелге амылдаары 51 хуу, үстүр-гө 38 хуу өскө.

Доодукчу чылдың планыг оңалдалары «Сельхозтех-

ника» Самагалдай катты-жышкыны, «Сельхозтехника-ның» Кызыл-Мажалык салбы-рының хажы-дараа базаа-м болгаш өскө-даа чөдөшүр-дүрүлгө эрте күөсүлгө. Оң дугайың — «Сельхозтехника-ның» республика каттыжышкы-нының партия амычыл-агый актив-ниң хурадында оң дарагыс С. М. Мешкорудинко бөдүнүң илеткелини демдөлдө.

Партияның XXV съезди-нде СЭКП Тон Комитетиниң «Сельхозтехника» организациларының бол-гаш бөдүрүлгелерин мурну-даа уаут сорулгалар салдыгын — деп ол уламчылаан. — Ол сорулгаларда көдээ амычыл-агый техниктиг чөптөстериң кини уааччылары, бөдүрүл-гө мурнакчы технологияны болгаш шууштурулга аргал-дыг шипчизилер көрүдөй. Бө бүгүн амычыл-агый бот-тарыны күш-ажылдыг бөдү-рүкчүлүг бедидери чүгүл. Оңу кылыра бөдүрүлгөң

иштиң курдавырын ынар мөөнүзү, эртен чыдардыг чөптөстериң кылдыр херек. «Сельхозтехниканың» Сама-галдай каттыжышкынының кол инженерин В. А. Лахов, «Сельхозтехниканың» Кызыл районнар арзыныг катты-жышкынының эргелелинде оракачыны А. И. Моргун, Ча-дааның транспорт бөдүрүл-гөңиң чылаачыны А. И. Бу-бульский, туудуг-сөптөгө учас-тогучу кол инженерин О. П. Чиж-Чубанский, Кызылдан районнар арзыныг катты-жышкынының инженер-кон-структору Ю. В. Пономарев, Бил-Хем салбырың эргелечи-ни П. А. Губанов болгаш өскө-даа саныл берген штер чөптө-стериң илереп, оларны чайла-дырың сруктары айттып турар.

Партия амычыл-агый актив-ниң хурадында мал ажылыг фермаларың электрified, ме-ханизастап турар амычыл-агый шипчизилер шүтүмүлөткөнөр.

Фермаларда ишканылары бол-гаш херекселерин элчээринг чүтүмү сагиттымаи турар. Оңу уламчылап оларныг амычыл-агый кирери уламчылап, амычыл-агый чымыл болуп келген. Эптектелер 23 амы-чыл-агый хайгааралга алган-даа болза, техниктиг ажаллашкын бүрүн амычыл-агый хүлээл-гөң «Сельхозтехника» активиниң дадала кымыл он дөрт агрэгат-тиг чүгө дөртүңүң ээрби нормостертиг ужуңуң техниктиг ажаллашкын кымыл турар.

«Сельхозтехника» катты-жышкынында болгаш сал-бырында техника сөптөгө-сөс шынары багай, хуусааы ууш. Бөдүргөн продукцияны шынары кылар бөдүрүк амычыл-агый, шынар бедидер талазы-биле көрдүргөн амычыл кылдымтастан. Чам-дык бөдүрүлгелерин амычыл чөдөр организастаанында, сөптөстериң амычыл-агый таарымчалыг байдалары тур-густуулаан сөптөгөңиң шы-нары чымыс болуп турар. «Сельхозтехниканың» Кызыл-Мажалык салбырында, Чада-на каттыжышкынында мичта. Чамдык кезектеринг амычыл-агый херекте ажаллашкын, чүгө кара-биле тодаралып турар.

Республиканың «Сельхозтех-ника» каттыжышкынының авто-транспортту эртең чылын бөдүрүлгө шипчизилер чөдөш-көңүл амылап шылаатан. Оңу уламчылап 350 муң тонна чүс-өөртүмизин. Мичтаг кетпес-тер мичтыг Чадаана катты-жышкынында, Улуг-Хем сал-бырында бар.

Актив хурадының киржик-лери амычыл-агый шипчизиле-ри турар чөптөстериң сыйлаан турганыр. Амычыл-агый орту-зунда кинжизиле-позитиктиг амычыл күштөлдери, күш-ажыл болгаш бөдүрүлгө чүр-мун шипчизилерин негетти-нип турар. Эрткен чылда беш

муң ажыг кини-хүн прогуд болгаш оң бөдөшкөң оа. Оң ийи мичта кадары ызы-рыммас таарымкага база кой. Чүгө Чадаана каттыжышкы-нында 176 кини амычыл кире-с болгаш 129 кини оң үнөт. Бө болгаш өскө-даа чиктер-нижер-техниктиг уаутуру-ныг ам-даа негелдег кетпейн турарын чөптөстериң турар. «Сельхозтехника» каттыжыш-кының бөдүрүлгелерин партия, комсомол болгаш профсоюз организацилары чөдөшкөң чылааларына күөс-дөшкөң улагылар кичегелерин амыр күштөлдери чугула.

«Сельхозтехниканың» респу-блика каттыжышкынының пар-тия-ажыл-агый активиниң ху-рады ону беш чылдың баш-тайгы чылыңгы социалисттик чарыгының негелдериң хү-лээп алган.

В. НЕСТЕРЕНКО.

Тайгада суур өзүп орар

БҮРЯТ АССР. Байнал-Амур магистралынын уюнда Северо-байнальскиден 40 километр чурда Гудажинт дээр суурну туду турар. Ында 200 хире киши — «Бамтонель тудуг» эргеленин 12 дугаар тандель отрядынын тудугулар чурттап турар.

Северобайнальски биле Усть-Нут хоорайны тудуштурган кышкы автооруну дугаар баштайгы чуртталга бамынчыны, мастерын, почта, гараж туттунган. Чоокну үеде акаа обшежитиени, столоваяны, аптеканы база тудуштур.

Бизачы-чазынычылар (салагы таллаан оң талаа) С. Емельянов, И. Пахменко, Г. Карпухин болгаш В. Виноградов олар Сорет Армияга албан эрттирген соонда Байнал-Амур магистралынын тудуунга барганнар. Амгы үеде олар Гудажинт суурда (оң талаанда чурок) чуртталга бамынчыны кылып турар.

В. ХРИСТОФОРОВ биле В. МАТВИЕВСКИЙНИН Фотозу.
(СЭТА-нын фотокриказы).

РСФСР-де чурттап турар хой уругларлыг иелерге «Маадыр-ие» деп хүндүлүг атты тыпсыр дугайында ССРЭ-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН ЧАРЛЫ

Он болгаш он-даа хой уругларын божаа болгаш кижиктер дараада иелерге «МААДЫР-ИЕ» деп хүндүлүг атты тыпсыр дугайында ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун бижиктери-биле шийдериле.

ТЫВА АССР ТАЛАЗЫ-БИЛЕ. Назат Ховалыговна Болот-оол — Улут-Хем районун Ак-Тел суурда өг-бүдө ээси. Среңдээ Олзесла Бөмбөр — Орто районун «Коммунистиче орук» колхозунун колхозчуу.

Надежда Давыдовна Лахман — Орто районун «Чар-орук» колхозунун колхозчуу. Биле-хис Биле-ооловна Маады — Бий-Хем районун «Халыс» колхозунун колхозчуу.

Биле-хис Кудержикян Монгуш — Чоо-Хемчик районун Суг-Акс суурда өг-бүдө ээси.

ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун Даргазы Н. ПОДГОРНЫЙ. ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль 1976 чылдың январь 8.

ШЫНГА ЧАГАЛААР

ХОЙ ООЛДАШКЫНЫ: бижикчилер медээлеп тур

Кызыл район. «Тере-Хал» колхозун хойжуу К. Сүрүңгүнүн кодамдык 225 хой төрөди. Чаш хураганнар шүтү мези. Ол коодада сакташкычтар С. Халды 70, Н. Ирт 80 хураган ажаа, доруктур турарлар.

Д. ЧАП.

Бай-Тайга. «Талыс» совхозун Кызыл-Дар салбырын Кызуу ботгалада төрүүр 18 кодан хой бар. Ам коданнарда хой түрү эгелер берген. Кадарчыларга дуулашкыры-биле 21 сакташкыч челе берген. Салбырын тускы эртемчилер халдарыларга барып, уугу дуулашкычтар турарлар. Кызуу ботгалада суг сууртун ийн автомашина бижиктатылган.

О. ОНДАР.

Тойку. Кал Шинит — Тойку районун «Тоора-Хем» совхозунун хойжуу хойжуу. Ол оон азын чал ажалдаан, төрөң совхозтун 3000 амы хураган-ны өстүрүп, он-он тоина дүктү дүктүткен. Оң оон Олзес школада өрөңдү тургаш-ла, ада-инизге дуулашкыч турган. Ол ам хойжуу эргеген. Оң бээр үш чыл эртек. Олзес 1975 чылда үс йогт олаштыр 83 хураганны камтап алган, дүк кыргып алып хуулашкыч амыр күөстөкш. совхозтун хойжууларын социалисттик чарыжынын тилекчизи болган Ол Ала-чурттуң Уугу да-йымын доозушкында бээр 30 чыл болган оон таарыш-тур Москвага Тилекте туту-

нуң баарыга чуртка тыг-тыр аас-сактыг болган. Олзес коомсол Тон Тонител-ини «Будурагенин амыр мураакчылыгы» база «Социалисттик чарыжын тилекчизи» деп хөрөк медээлери-биле шийдеткен.

Ам онгу беш чылдың бирги чыл эгелзине-биле ооң амыр-херзенин амыр түшкүдө база көстүп эгелзэн. Төрөң 150 хойуула 151 хураган оон-мези алган. Олзес болгаш Зоя Шинитер-ини найырадыг өг-бүдөзүчү-ле мураакчы хойжуулар өсө, хой-инитини ажалыга ийе-кейи киргип турарлар. Зоя-район Советинин депу-лат, а Олзес — коомсол рай-мунун кижиктү. Коомсолу өг-бүдө бо чалга, күлзүлгө-рин чурттар дээр аа сакта-анг ажаллап турар.

В. ТАМДЫЧ-ООЛ.

Барым-Хемчик. «Хемчик» совхозтун хойжуу кодамдык 2361 хой төрөди, оон 2367 хураган мези алган.

Хойжуулар Саяа Серин, Дол-кас Олоок, Хомушук Эрес-оол болгаш эскерлер-даа чалдың чаш төдүн мези камтап алыр дээр эки ажалдап, хура-ганларын ажалда, чегерле-генине кол кичээлгенин улам-дык турарлар.

Совхоз бүтү коламнарже су-лаш, чарыжы, сгенин ула-тыл чок сууртун чедирип турар.

А. ЕВРОП.

Чоо-Хемчик. Хой оолдашкыны СЭКП-нин XXII съездин атыг совхозтун Бор-Халда ийн дугаар хойжуу бригадасында эгелер турар. Ам ийн 200 амыр хой оолдаш. Оларын хураганары мези.

Чоокта чыа бригада хурагы болган. Орта эртен чылдың түнөөдөрү тургашкып, бо чылгы хуулашкычын түс-түс хойжуулар ап, кожа эштерин социалисттик чарышка кийтирген.

Эртен чылдың социалисттик чарыжынын тилекчизи С. Хамлак, В. Байлак олар бол-ганнар. Ол хойжу өг-бүдө чүс хойуула 112 хураган алган, хой бүрүздүн-не 28 аг дүктү кыргып.

О. ТОГУС.

Улут-Хем. Районда «Ак-Турт» совхозтун төп салбы-рында хой оолдашкыны тудук. Ында төрүүр хойжуу эсэрбо ко-дамны малчыныры бо хүнер-ле чалгыс-лаа хураган шыкы-мис дээр шудуруг ажаллап тур-дарлар.

Хойжуулар СЭКП-Тол Коми-тетинин партиянын XXV съездинин тилекчизи-биле та-нылган, оон дегинишине ба-леткен хуулашкычтар амыр-лар. Ук хуулашкычтар амыр-рында болгашкычтар. Ылан-чы Таспак Улаатайын, Тас-пак Дукарын, Моңгуш Хура-ганайын, Моңгуш Артамын кодамдарында 100—200 хой тө-рөң чаш туду мези. Эске маалчыларын төрөң хой эгелзэ дээрден башка, байдал бааза эк.

К. КЫЗЫЛ-ООЛ.

ДЕЛЕГЕЙ БО ХҮННЕРДЕ

Дайзын далаш-биле аткаарлап турар

ЛАНДА. (СЭТА). Ангола Улус Республиканың национал армиясы топ фронтта дайзын-ны камгалаан чаш шаккан. Оң улут согушкучтарыга таарышкыч, дашкык интер-венционист болгаш УНИТА-нын диверсияларын каттыш-кан хүстери муруну чүже де-нип бар чоруур.

Бис хосталган Кибала, Сан-та-Комба болгаш Села хоорай-ларга чорувус Угаан-нут жок аткаарлап бар чоруур дайзын хой-хей чуртталга бамынчы-ры, албан чөдөрлөк, кишө-төлөрүн, салгыларын үрөдзүн болду. Көзүрүлгө, суг хай-дырылгызын болгаш канала-зайыжын, системаларын чаша-тесип каапкан. Тайбын чур-ташкыларын сад улашкычтарын оогордартып бериң ууткаан. АЛП-нун армиязы-нын сапер кезектери дегем-хоорай районнарында мила-дарын шиттар ужулга тавар-жып турар.

Интервенционист болгаш УНИТА-нын диверсияларын дегем чоруула каапкан боо-чөпсөз болгаш херекселерин чуртталгыч пункт Катафиге биске көргөстү. Ында америк мотрилер болгаш базуктар, пулеметтар болгаш дашкылар бар болду. Бооларын дыка хой хейерлеринде «Муруу-африка республикага кылган», «Францияга кылган» дээр мар-калар бар. Чында — улут кемчээлгич чаштар октарын, минералын болгаш оң-чөм-чөктүн кеңдери утук скала. Дашкыжыны интервенциониз-мин документири херекселер-дин дегемчилер оң-ла скала-да ортамаастаан, муруу-афри-ка шерит албанчыларын болгаш португал төлөкөлөк-интервенционист бижикте-рин көргөстү.

Н. СЕМЕНОВ, В. КУДРЯНЦЕВ.

АКША ДИЛЕП ЧОРУУР

ВАШИНГТОН. (СЭТА). АКШ-тың президентин Дж. Форд биле мында албанчы-апп-чоруун кылдып челе бер-ген Израильдин премьер-ми-нистри Рабинин армияга чу-галашкычтарын этелзэн.

АКШ-тын төлөкөлөкчизи диверсиялар-биле алырга ужу-ражыкыны үзүлде Чоокну Чоо чүкте байдалы болган Израильде бээр америк шерит база экономика дуулашкыч-нын программасын кириштер, америк-израиль харылаалар-нын кызы-буру талаларын чу-галашкыч көргөн.

Бо уудаа америк-израиль чуулашкычтарыга кол-дугаа ийн айттырылган: Чоок-ку Чоо чүкте Вашингтонун болгаш Тель-Авивтин полити-касын айдан таарышкычтарын болгаш Израильдин шерит-эко-номка талаш-биле АКШ-тын дегемчилер күштеринин тода-радып көргөн.

АЙЫЛ ЧОК ЧОРУК ЧӨВҮЛЕНИН ХУРАЛЫ

НЬЮ-ЙОРК (СЭТА). Чоок-ку Чоо чүкте байдалын дугайында айттырылган талаш-биле санал-оңай солчулганы КНО-нун Айыл чок чорук чо-вүлени дооскан, анда Палес-тиния хостарынын органи-зацыйаның төлөкөлөкчизи база киришкен.

Араб дегемчилерин Израильдин эгелзелинине турар-лык болгаш КНО-нун чо-руу резолюцияларын күөс-теринден оң ойталан турарын чүкте байдал улам ийн до-райтап турары-биле хообаш-тыр сакшы човашкычын ийер-гейден турар резолюция төлө-виленин кыла-даа каттышкыч турар болук чурттап түнө хураалга кириген. Чоокну Чоо чүкте чөвүленин үзүлгө Палестина дугайында айттыр болуп турар деп резолюция төлөкөлөкчизи оңаалап дегем-чилер турар.

Ол районга чөвүленин болгаш тайбын дооскан тургузар төлөдө, КНО-нун улашкыч дүштүр хараарыш-пас курунени тургузар эрге-зия кириштерин, болу-нуң бот-тодарткычтар нацио-нал эргелин ботгашкычтарын болдунар арганын палестин улуска берген турар ужураут

Ол районга чөвүленин шиттарларын чепип албан чорук делегейин тайбын болгаш айыл чок чорууга кончук ийгилик уружуктарын деп, КНО-нун чингине сек-ретары К. Вал-дхайм болу-дугаа чыгаалга мөдөгөз.

Чоокну Чоо чүк талаш-

деп, резолюция төлөкөлөкчизи оон ийн чуталап турар. 1967 чылдың июнда эгелен алганы бүтү-ле араб дегемчилер-лерден Израиль үнүп чоруур ужураут.

Имчаложок, Айыл чок чо-рук чөвүленин кижиктеринин хой хуруу ол төлөкөлө-кчизи дегемчилер, АКШ улут баалаанын уружу-биле төлөкөлөкчизи айдан-мий барган.

Америка төлөкөлөкчизи улут ба-дылаанын чыдагынын чу-галашкыч, Палестина хостар-ын организациязын Кат-тышкан Штаттар хуулап хо-робин турар дээрине сылап кижик.

Пейинки делегейи база кат-тал Чоокну Чоо чүк чөвүленин болгаш тайбын чө-дин алырга шитыктап турар ийгилик кижиктерин талаш-кыч херек кырында чыга-лап, байлаанын кырыш-кып турар.

Ол районга чөвүленин шиттарларын чепип албан чорук делегейин тайбын болгаш айыл чок чорууга кончук ийгилик уружуктарын деп, КНО-нун чингине сек-ретары К. Вал-дхайм болу-дугаа чыгаалга мөдөгөз.

Чоокну Чоо чүк талаш-

биле резолюция хуулап алы-рынга шитыктап ийгилик кижиктер болгаш дегемчилер-дин күш-биле эгелен ап бол-баанын дугайында КНО-нун принципин хажылып, эгелен алганы араб чөдөрлөк хой чы-дар дугуулаа салбайн турар Израильдин чатырлык бө-лөк-теринин эгелески политика боттарында дегемчилер турар бугу дегемчилер мурунга база катал көргөскө деп, ССРЭ-нин төлөкөлөкчизи Я. А. Маляк оң-аалап дегемчилер Айыл чок чорук чөвүленин хураалга киришкен ойталан Изра-иль болгаш ону дегемчилер турар кижиктер дегемчилер бүр-нү-биле чыгаалашкычтар дээр Чоокну Чоо чүк айт-тырын малайлап тургашкыч чө-дин көргөнгөн түнөөдө тодарап апарган.

Күрүчтерин хой хуруу-нуң ботгашкыч алырга, бүт-кү эгелеттирген дегемчилер-ден израиль шериттерин үз-дүрбөс болуу база палестин айттырын чөвүленин шит-тарларын чепип албан чорук делегейин тайбын болгаш айыл чок чорууга кончук ийгилик уружуктарын деп, КНО-нун чингине сек-ретары К. Вал-дхайм болу-дугаа чыгаалга мөдөгөз.

Чоокну Чоо чүк талаш-биле алырга, бүт-кү эгелеттирген дегемчилер-ден израиль шериттерин үз-дүрбөс болуу база палестин айттырын чөвүленин шит-тарларын чепип албан чорук делегейин тайбын болгаш айыл чок чорууга кончук ийгилик уружуктарын деп, КНО-нун чингине сек-ретары К. Вал-дхайм болу-дугаа чыгаалга мөдөгөз.

Чоокну Чоо чүк талаш-

Деткимче чок

ПОЛИТИКО

ВАШИНГТОН. (СЭТА).

АЛП-нун дүрүм бугаар чыга-лап хуулашкычтарыга бо-лук. Анголадын херектеринге АКШ-тын хооларлап турар чоруун соккаларын америк хой-ини болгаш конгресс улашкыч шиттарын-биле не-ген турар. Уйкуучи ботгаш-кычкычтар аккаларлар-биле акка-хоректи тускайлап бээрли хоруп турар резолю-циялар авторлары конгрессин талашкычтар па-латасын 200 кижиктүр бол-ган. Ол мышак улашкыч ре-золюциянын сенат база бады-лашкычтары хой хуруу-биле чокта чаш хуулап алган бидирген болган.

Анголада аламырагыр бо-лук политиканын дегем-чилер чөпчү мөдөрлөк болган. АКШ-тын чыгаалашкычтар дегемчилер үрүгүчүлгө-ринин арганы бээр мыдагы шиттарын бадылаптыр алырын ора-дышкылап, ам конгрессе хүстүгү күткүшкүну кылып турар.

Конгресс кижиктүр Д. Боу-кер паралага конференцияга чүе чуталап, Анголада ботушкычтар АКШ-тын нацио-нал эрге-ажыктарына калды-лаа хараарышкыч чөпчү оңа-лап дегемчилер. Уйкуучилер аккаларларын хоруп дээр сенаттын шиттарын төлө-көлөкчизи палатасын калбак дегемчилер алыр деп, ол ме-дөгөз.

ЧАЗАКТЫ ШҮГҮМЧҮЛЭЭН

ТОКИО. (СЭТА). Оппози-циялыг партияларын япон парламентага депутаттар чаз-зак чөдөрлөк ийгилик болгаш дашкыч-даа политикаын шиттыг шүгүмчүлгө-рин. Кон-серваторларын ботгашкычтар уруулар турар шиттыг поли-тика шүгүмчүлгө-рин чүте-ула-т монументаларга ажыктат бол-гон, оң бугу-де уружуктары ажал-кы чоннар масаларыга аар үрүге ажалдар чүдүртүп ту-рары олар оңаалап дегем-чилер. Ында политиканын то-дарап чыга — 1976 сак хой чы-гаалга хуруу ботгашкыч тө-лөкөлөкчизи боо турарын Япо-нияда Социалист партия-амаа депутаттар Т. Нарита биле И. Ямагучи айткылар.

Ушунуң барык бир дегин чө-дөлдөрдө тургустунан ол, бид-жет экономика, улам ханылап инфляция талаш-биле бере-лерин амыр эртер, өртөтөриң улашкычкыны соккалар талаш-биле ботушкыч шиттар-лыгын дугайында чүтө чү-чүрүр боордан алырга, чү-чү-лаа кылбайн турарын кер-кенин дээр.

АКШ-тын аймакка эртис дашкыч политика шүгүмчүл-гө-рин, национал эрге-ажыктарга таарышкыч, бугу чоттар биле найырадып, каймакка-даа ажыктат хара-лааларын калбартырмаче улашкыч тускайлап политика ботгашкыч чорудары Социалист депутаттары не-генер.

Ю. ВДОВИН.

МАСКА ТУТСА ДАРГАН...

Зилээр, семиртылгын түнөөдө чыдап дегемчилер. Немелде дегем хой болуун дээр калаттын улашкыч тур мей.

Чуталашкычтар шара-лаа ийра, тары берди. Ба-дылашкыч, ийн тары халты-оон.

Чоокта чыа Арыг-Бажы сал-бырын катарында эртен эрте челе берди. Салбыр эр-тегенин Федор Ажикян Ко-пук-Кара амыл хуулашкыч доозушкан.

Салбырда малдың кыш-таалакыны калдыг чоруу тур, Федор Ажикян? — деп, оон сонуургадым.

Бисте 2 муң хире бола мал бар. Харын бистинде чы-гаан деп болуу. Котан бүрүз чөпчүр ситен, коментрат-биле халымынчыл турар. Ийн-фе-рмала бугу малды чылап суг-биле сугтарып тур бис.

Мураакчылардан кышар-ын алап болуу силер?

Салбырлардан Дугар Эрик, Екатерина Төмүр-оол,

МАСКА ТУТСА ДАРГАН...

Валентина Мантышпа, а ка-дарчылардан Бора-Тараа Уду-вас.

Кадары Бора-Тараа Удува-сты алаарга, дорданын чашы ужурашкычын сактып келдим. Ылангаш оон дугайында кам сөстө чуталап бөрөн салбыр эргелескенин дегемчилер.

Удувас ажалыга кыш-мал, ак сөккөлдүн, эр-хара-мсалыг кичи. Ам үш чыл ажыр каларчылап келди. Оң каалаган мал кезээде семис болуу. Дугайында деп чүе чө-дө кылма көбөдө. Оң дугайын сонуургап турар болунарза, ол фермаже ач машина бар деп тур, калы чорутуңнар.

Ур-даа болгонда Оймак ферманын халып челе бер-ген, мал чөм белектер де-ктер чанынга доозушкан.

Оймак — совхозтун ийн чал бургунар органиасталын ма-ды тургуу сенатор алаар-нын хуу туду чөм Фермала 600 амыр улап, биче бола май-ла амы колган үрөш, тус-тус каларчыларга хуулап каан.

МАСКА ТУТСА ДАРГАН...

Малды оңча-мези, хүр кыш ажырап дээр каларчылар бот-тарынын арамында социалист чарышты калбарткан.

Бора-Тараа Удувасты ажаллап турар чөдөр чө-дөр. Мангын эртенги чө-дөр-генин доозушкан. Удувас Кыргызстан ботушкыч дуула-шкыч каларчыны Демал Моңгу-оол-биле кыла шитталган ша-нактыг айт-биле өдөк үндүр өөртөс тур. Менделешке, ажал-ини сонуургадым.

Шилал-ла, чайлагдан кы-жүп бадым кээрмиче, шары-жиктары дензилзэн. Семир-э-ли-даа аажок чүе. Немелде дегемчилер бооду. Ол дөз сохотан немелде төлөкөлөкчизи баа аалды. Ам эртен күстөң бээр күрүне дугаар 133 ша-рыч дегемчилер кыш кыш ажырап дээр ажаллап тур бис.

Мангын эртенги дегемчилер алаар дээр малды чөм та-арышкыч берип, күлде ийн катан чылап суг-биле сугтарып, кыла-хараалын өдөң аштар-арылап тур бис. Ажал аяжы

МАСКА ТУТСА ДАРГАН...

Немелде дегемчилер ап турган, күрүне баш бүрүзүн 300 ки-лограммдан өрү дегемчилер дугаар — мурунгу сакташкыч сорутта мындыг — деп, улут ка-дарчы чуталаптыр.

Чыгыс чөм чурттулары Удувасты «бадыл тусса — ше-воп, маска тутса — дарган» ди-ген турар талашкыч экес. Ол күш-ажылынын эргелин ба-зычалып эрттирген. Оң соон-да 1961 чылдаа эгелен чөдө чыл иштине дарагында, Ол чыдагынын дугуулу Удувас Кыргызстан чөм катан ша-нал-мактаага чөдөдө дээр.

Ол чүте мураакчы каларчы экес, үлөктерин хой-инитини кичи. Уругларын азын Алай-биле алды уругларын ө-стүрүп, кижиктип турар. Улут олау Алай — шерит аламында, хеймерген Суг-Маалы ала-незип чыдагында «Кадарчынын арын» бадмын каап, ойнап турар. Артыклары шүтү шко-лада өөрөңя турар.

А. СЕРЕН.

МАСКА ТУТСА ДАРГАН...

Чыгыс чөм чурттулары Удувасты «бадыл тусса — ше-воп, маска тутса — дарган» ди-ген турар талашкыч экес. Ол күш-ажылынын эргелин ба-зычалып эрттирген. Оң соон-да 1961 чылдаа эгелен чөдө чыл иштине дарагында, Ол чыдагынын дугуулу Удувас Кыргызстан чөм катан ша-нал-мактаага чөдөдө дээр.

Ол чүте мураакчы каларчы экес, үлөктерин хой-инитини кичи. Уругларын азын Алай-биле алды уругларын ө-стүрүп, кижиктип турар. Улут олау Алай — шерит аламында, хеймерген Суг-Маалы ала-незип чыдагында «Кадарчынын арын» бадмын каап, ойнап турар. Артыклары шүтү шко-лада өөрөңя турар.

А. СЕРЕН.

Пинос ортулуктун бөгүнү

Нариб далайда бо улут экес ортулук ре-волюция мурунда шүт-лэ кыдыг-нызы-бог болгаш нуба революцияларын шөлу-чүр турган. Улутчу эрге-чагырганын чы-дарында Пинос тилыгымыс кылдыр чазарткан. Амгы үеде ол ортулук ре-спубликанын шалкынын хөгжүп турар чө-дөрүнүн бирээни апарган.

ЧУРУНТА: ол ортулукта Совет Эмели-нин дузасы-биле кылып турар чыгыс элентри станцияларын тудуунда. Ленин-градтан барган инженер В. С. Байков нуба специалистер-биле кады экес планын чу-галашкыч тур.

Г. ПЕТРОВУН Фотозу.
(СЭТА-нын фотокриказы).

